

ISSN: 2146-1961

Güveri, B., & Orhan, A.T. (2024). Sınıf öğretmenlerinin fen bilimleri öğretiminde okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik öz yeterlik inançları, *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 15(57), 1028-1039.

DOI: <http://dx.doi.org/10.35826/ijoess.4505>

Makale Türü: Araştırma Makalesi

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN FEN BİLİMLERİ ÖĞRETİMİNDE OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARINA YÖNELİK ÖZ YETERLİK İNANÇLARI*

Burak GÜVERİ

Öğretmen, Sivas Milli Eğitim Müdürlüğü, Sivas, Türkiye, burak_guveri@hotmail.com
ORCID:0000 0001 6801 4730

Ahmet Turan ORHAN

Doç. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, Türkiye, aturanorhan@cumhuriyet.edu.tr
ORCID:0000 0001 9613 3761

Gönderim tarihi: 01.06.2024

Kabul tarihi: 12.08.2024

Yayın tarihi: 01.09.2024

Öz

Bu çalışmanın amacı sınıf öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik öz yeterlik inançlarının belirlenmesidir. Bu çalışmada nicel yöntemlerden tekil tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik öğretmen öz-yeterlik inançları ölçeği kullanılmıştır. Beşli likert tipinde olan ölçek dört alt boyutta toplam 29 maddeden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini 2022-2023 eğitim öğretim yılında İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan bir ilin Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ilkokullarında görev yapan ve kolay ulaşılabilir durum yöntemi ile belirlenen 200 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Ayrıca araştırma örnekleminde öğretmenlerin görev yerleri, cinsiyet durumları, eğitim düzeyleri ve mesleki yılları dikkate alınarak maksimum çeşitlilik sağlanmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin çözümlenmesinde IBM SPSS 23.0 paket programı kullanılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik öz yeterlik düzeyleri ölçeğinden elde edilen alt boyutlara ilişkin aritmetik ortalamalarına bakıldığında, hazırlık öz-yeterliği 3.15, uygulama ve değerlendirme öz-yeterliği 3.00, öğrenmeyi destekleme öz-yeterliği 3.13, bilgi ve deneyim öz-yeterliği 2.60 olarak bulunmuştur. Sınıf öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamına yönelik öz yeterlik ölçeğinden almış oldukları toplam puanın aritmetik ortalaması 2.97 olarak elde edilmiştir. Araştırma sonucuna göre sınıf öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik öz yeterlik düzeyleri ölçek geneli ve alt boyutlarında orta seviyededir. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik özyeterlik inançlarında cinsiyet, eğitim düzeyi, görev yeri ve mesleki yıl değişkenine göre istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada sınıf öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik öz yeterlik düzeyleri ölçek geneli ve alt boyutlarında orta seviye olması sonucu dikkate alındığında sınıf öğretmenlerine yönelik hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlere daha fazla ağırlık verilmesi önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Sınıf öğretmeni, sınıf eğitimi, okul dışı öğrenme, özyeterlik.

* Bu makale birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

CLASSROOM TEACHERS' SELF-EFFICACY BELIEFS TOWARDS OUT-OF-SCHOOL LEARNING ENVIRONMENTS IN SCIENCE TEACHING

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the self-efficacy beliefs of classroom teachers towards out-of-school learning environments. In this study, a single survey model was used among quantitative methods. The scale of teacher self-efficacy beliefs towards out-of-school learning activities was used as a data collection tool. The five-point Likert-type scale consists of a total of 29 items in four sub-dimensions. The sample of the study consists of 200 classroom teachers working in primary schools affiliated to the Ministry of National Education in a province located in the Central Anatolia Region in the 2022-2023 academic year and determined by the easily accessible case method. In addition, the research sample was designed to be as diverse as possible, considering teachers' places of work, gender status, level of education and years in the profession. IBM SPSS 23.0 package program was used to analyze the data obtained from the study. When the arithmetic means of the sub-dimensions of the classroom teachers' self-efficacy scale for out-of-school learning environments were examined, it was found that preparation self-efficacy was 3.15, implementation and evaluation self-efficacy was 3.00, learning support self-efficacy was 3.13, knowledge and experience self-efficacy was 2.60. The arithmetic mean of the total score of the classroom teachers' self-efficacy scale for out-of-school learning environment was 2.97. According to the results of the study, the self-efficacy levels of classroom teachers towards out-of-school learning environments are moderate in the overall scale and its sub-dimensions. In addition, it was concluded that there was no statistically significant difference in classroom teachers' self-efficacy beliefs towards out-of-school learning environments according to gender, education level, place of duty and professional years. Considering the result that the self-efficacy levels of classroom teachers towards out-of-school learning environments are at the middle level in the overall scale and sub-dimensions, it is recommended that more emphasis should be placed on pre-service and in-service training for classroom teachers.

Keywords: Classroom teacher, classroom education, out-of-school learning, self-efficacy.

GİRİŞ

Eğitim kavramı hayatın ilk anından itibaren başlar ve hayat boyu devam eder. Eğitimin en önemli noktası, bireyin hayatı süresince devam etmesi ve her yerde gerçekleşebilmesi iken öğretimin en belirgin özelliği ise bir program ve plan dâhilinde belli bir mekânda gerçekleştirilmesidir (Güven, 2014; Kulalığıl, 2015).

Günümüz şartlarında öğrencileri sadece sınıf içi ortamlarda tutarak eğitim öğretim faaliyetlerini devam ettirmek güçleşmiştir. Bu sebeple eğitim öğretim için sınıf ortamının yanında informal eğitimde göz ardı edilmemelidir (Batman, 2020; Marchant vd., 2019; Özyıldırım ve Durel, 2017).

Bireylerin okul dışında çevresinde gerçekleşen eğitiminin tümü okul dışı eğitim, okul dışında gerçekleşen öğrenmelerinin tamamı ise okul dışı öğrenme olarak adlandırılır. İlgili literatür incelendiğinde, okul dışı öğrenme için, okul dışı etkinlik, ders dışı etkinlik, sınıf dışı etkinlik, otantik öğrenme, serbest seçim öğrenme biçiminde anahtar kelimeler ortaya çıkmaktadır (Dierking vd., 2003; Higgins ve Nicol, 2002; Karademir, 2013; Öztürk, 2009).

Binbaşıoğlu'na (2000) göre okul dışında yapılan öğrenme faaliyetleri eğitimin amaçlarına hizmet edecek şekilde okulda veya okul dışında bireylerin ilgi alanlarına yönelik okul idari personel ve öğretmenlerin rehberliğinde yapılan planlı çalışmalardır. Kara (2010) ise okul dışı öğrenmeleri informal kapsam içerisinde değerlendirmektedir.

Okul dışı öğrenme, konu ve kazanımların, eğitim öğretim programları doğrultusunda öğrencilerin yaşadıkları coğrafi yerlerdeki kültür seviyesini, üretim kapasitesini, sanat potansiyelini anlamasına; yaşanan coğrafi alana ait bitki ve hayvan çeşitlerini, yöresel noktalarını, folklor ve oyunlarını tanımalarına; derslerle bütün halinde ya da okul dışı etkinlik olarak doğrudan yaşantıyla öğrenmelerine fırsat sunmak hedefiyle eğitim ve öğretim etkinliklerinin yapıldığı yerleri tanımlamaktadır (MEB, 2019).

Okul dışı öğrenme ortamlarına; müzeler, hayvanat bahçeleri, botanik bahçeler, akvaryumlar, doğal anıtlar, bilim merkezleri ve sivil toplum kuruluşları gibi birçok örnek verilebilir. Birçok araştırmada okul dışı öğrenme ortamlarının fen bilimleri öğretiminde kullanılması gerekliliği, öğrencilerin ilgilerini geliştirmesi, bilimsel süreç becerilerini kazandırması ve akademik başarılarına katkı sunması gibi vurguların yapıldığı görülmektedir (Erten ve Taşçı, 2016; Küçük ve Yıldırım, 2021; Orhan Özen vd., 2023; Özcan ve Kara, 2024; Şimşek ve Hamzaoğlu, 2020; Tafracı ve Aydın, 2023; Ünlütürk ve Bakıoğlu, 2024).

Literatürde fen eğitiminde okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik sınıf öğretmenlerini ya da sınıf öğretmen adaylarını içine alan araştırma çok az sayıdadır (Ay vd., 2015; Demir ve Çetin, 2022; Erdoğan, 2023; Fırat Durdukoca, 2023; Selanik-Ay ve Erbasan, 2016; Sözer ve Oral, 2016).

Bu çalışmada, sınıf öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik öz yeterlik inanç seviyeleri araştırılmıştır. Ayrıca araştırmada sınıf öğretmenlerinin fen bilimleri öğretiminde okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik öz yeterlik inanç seviyeleri cinsiyet, eğitim düzeyi ve mesleki yıl değişkenlerine göre incelenmiştir.

YÖNTEM

Araştırmada tekil tarama modeli kullanılmıştır. Tekil tarama modelinde araştırılan konu, olay, grup, birey, kurum gibi durum ve birime ait değişkenler ayrı ayrı betimlenmeye çalışılır (Karasar, 2023).

Araştırmanın Örneklemi

Araştırmanın örneklemini; 2022-2023 eğitim öğretim yılında İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan bir ilin resmi ilkokullarında görev yapan, kolay ulaşılabilir durum ve maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemleri ile belirlenen 200 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Maksimum çeşitliliğin sağlanmasında öğretmenlerin görev yerleri, cinsiyet durumları, eğitim düzeyleri ve mesleki yılları dikkate alınmıştır. Örneklem oluşturan 200 sınıf öğretmenine ait demografik bilgiler tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmanın Katılımcılarına İlişkin Bilgiler

Değişken		Frekans
Cinsiyet	Erkek	118
	Kadın	82
Eğitim Düzeyi	Lisans	162
	Yüksek Lisans	38
Görev Yeri	il	96
	İlçe	43
	Köy	61
Mesleki Yıl	0-5	41
	6-10	55
	11-15	40
	16-20	17
	21 ve üzeri	47

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verilerini toplamak için Demir ve Çetin (2021) tarafından geliştirilen "Okul Dışı Öğrenme (ODÖ) Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Öz-Yeterlik İnançları Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçekte; 11 maddeden oluşan "Hazırlık Öz-yeterliği", 10 maddeden oluşan "Uygulama ve Değerlendirme Öz-yeterliği", 4 maddeden oluşan "Öğrenmeyi Destekleme Öz-yeterliği", 4 maddeden oluşan "Bilgi ve Deneyim Öz-yeterliği" olmak üzere 4 alt boyut ve toplamda 15'i olumsuz 14 ü olumlu 29 madde bulunmaktadır. Ölçek beşli likert tipinde olup ölçeği geliştiren araştırmacı tarafından ölçeğin geneli için hesaplanan güvenirlik katsayısı 0,94 olarak bulunmuştur. Ölçek alt boyutlarının güvenirlik katsayıları ise hazırlık öz-yeterliği için 0.93; uygulama ve değerlendirme öz-yeterliği için 0.92; öğrenmeyi destekleme öz-yeterliği için 0.84; bilgi ve deneyim öz-yeterliği için 0.76 ve ölçek geneli için 0.92 olduğu görülmüştür.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde IBM SPSS 23.0 paket programı kullanılmıştır. Öncelikle 200 öğretmenden alınan verilere normallik testleri uygulanmıştır. Nicel verilerin normal dağılıp dağılmadığını tespit etmek amacıyla çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri incelenmiştir. Çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değer aralıklarının -1,5 ile +1,5 aralığında olması verilerin dağılımının normal olduğunu gösterir (Tabachnick ve Fidell,

2013). Araştırmamızda bütün alt gruplar için Çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri tablo 2’de verilmiş olup verilerin tamamı için normal dağılım sergilendiği görülmektedir.

Tablo 2. Alt Gruplar İçin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Değişken	N	Çarpıklık	Basıklık	
Cinsiyet	Kadın	118	-.784	.692
	Erkek	82	-.543	.647
Mesleki Yıl	0–5 yıl	41	-.847	.793
	6–10 yıl	55	-.640	-.237
	11-15 yıl	40	-.753	.684
	16-20 yıl	17	-.927	.621
	21 ve üzeri	47	-.815	.575
	Görev Yeri	İl	96	.588
Görev Yeri	İlçe	43	.486	.868
	Köy	61	.684	.796
	Eğitim Düzeyi	Lisans	162	.524
	Yüksek Lisans	38	.276	.864

BULGULAR

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin fen bilimleri öğretiminde okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik öz yeterlik inanç seviyeleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Beşli likert tipi ölçeklerde, ortalama aritmetik puanlarının katılma düzeylerine göre değerlendirilmesine ilişkin puan aralıkları tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Ölçek Katılım Puan Aralıklarının Değerlendirilmesi

Puan Aralığı	Değerlendirme
1.00-1.79	Çok Düşük
1.80-2.59	Düşük
2.60-3.39	Orta
3.40-4.19	Yüksek
4.20-5.00	Çok Yüksek

Sınıf öğretmenlerinin okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik öğretmen öz-yeterlik inançları ölçeğinden aldıkları puanların dağılımı tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Sınıf Öğretmenlerinin Ölçekten Aldıkları Puanların Dağılımı

Ölçek ve Alt boyutlar	Ortalama	Değerlendirme
Hazırlık öz-yeterliği	3.15	Orta
Uygulama ve değerlendirme öz-yeterliği	3.00	Orta
Öğrenmeyi destekleme öz-yeterliği	3.13	Orta
Bilgi ve deneyim öz-yeterliği	2.60	Orta
Tüm Ölçek	2.97	Orta

Tablo 4 incelendiğinde ölçekten elde edilen alt boyutlara ait aritmetik ortalamaları, hazırlık öz-yeterliği 3.15 uygulama ve değerlendirme öz- yeterliği 3.00 öğrenmeyi destekleme öz- yeterliği 3.13 bilgi ve deneyim öz-yeterliği 2.60 olarak bulunmuştur. 200 sınıf öğretmenin okul dışı öğrenme ortamına yönelik öz yeterlik ölçeğinden almış oldukları toplam puanın aritmetik ortalaması 2.97 çıkmaktadır. Dolayısıyla çıkan bu aralık değeri okul dışı öğrenme ortamına yönelik yeterliklerinin alt boyutlar ve ölçek geneli için orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu durum sınıf öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortalamalarına yönelik öz yeterlik

düzeylerinin orta olduğu şeklinde yorumlanabilir. Tablo 5'te sınıf öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre ölçeğin "hazırlık öz yeterliği" alt boyutu t testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 5. Cinsiyet Değişkenine Göre "Hazırlık Öz Yeterliği" Alt T Testi Sonuçları

Gruplar	N	\bar{X}	S	Sd	t	p
Kadın	118	2,99	,517	198	,648	,502
Erkek	82	2,95	,419			

Tablo 5 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre ölçeğin "hazırlık öz yeterliği" alt boyutunda anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($t(198)=,648$; $p>,05$). Tablo 6'da sınıf öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre ölçeğin "uygulama ve değerlendirme öz yeterliği" alt boyutu t testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 6. Cinsiyet Değişkenine Göre "Uygulama ve Değerlendirme Öz Yeterliği" Alt Boyutu T Testi Sonuçları

Gruplar	N	\bar{X}	S	Sd	t	p
Kadın	118	2,92	,598	198	-,137	,881
Erkek	82	2,93	,359			

Tablo 6 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik öz yeterlik inançları ölçeği" uygulama ve değerlendirme öz yeterliği" alt boyutunda anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($t(198)=-,137$; $p>,05$). Tablo 7'de sınıf öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre ölçeğin "öğrenmeyi destekleme öz-yeterliği" alt boyutu t testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 7. Cinsiyet Değişkenine Göre "Öğrenmeyi Destekleme Öz-Yeterliği" Alt Boyutu T Testi Sonuçları

Gruplar	N	\bar{X}	S	Sd	t	p
Kadın	118	3,22	,767	198	-,235	,802
Erkek	82	3,25	,521			

Tablo 7 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik öz yeterlik inançları ölçeği" öğrenmeyi destekleme öz-yeterliği" alt boyutunda anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($t(198)=-,235$; $p>,05$). Tablo 8'de sınıf öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre ölçeğin "bilgi ve deneyim öz-yeterliği" alt boyutu t testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 8. Cinsiyet Değişkenine Göre "Bilgi ve Deneyim Öz-Yeterliği" Alt Boyutu T Testi Sonuçları

Gruplar	N	\bar{X}	S	Sd	t	p
Kadın	118	2,71	,829	198	1,512	,133
Erkek	82	2,53	,529			

Tablo 8 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik öz yeterlik inançları ölçeği" bilgi ve deneyim öz-yeterliği" alt boyutunda anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($t(198)=1,512$; $p>,05$). Tablo 9'da sınıf öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre ölçeğin toplam puanları için t testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 9. Cinsiyet Değişkenine Göre Ölçek Toplam Puanları İçin T Testi Sonuçları

Gruplar	N	\bar{X}	S	Sd	t	p
Kadın	118	2.96	.440	198	1,128	.260
Erkek	82	2.91	.391			

Tablo 9 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik özyeterlik inançlarında cinsiyet değişkenine göre istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Tablo 10'da sınıf öğretmenlerinin eğitim düzeyi değişkenine göre ölçeğin "hazırlık öz yeterliği" alt boyutu t testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 10. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre "Hazırlık Öz Yeterliği" Alt Boyutu T Testi Sonuçları

Gruplar	N	\bar{x}	S	Sd	t	p
Lisans	162	2,96	,500	198	-,823	,482
Lisansüstü	38	3,03	,385			

Tablo 10 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin eğitim düzeyi değişkenine göre ölçeğin "hazırlık öz-yeterliği" alt boyutunda anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($t(198)=-,823$; $p>,05$). Tablo 11'de sınıf öğretmenlerinin eğitim düzeyi değişkenine göre ölçeğin "uygulama ve değerlendirme öz yeterliği" alt boyutu t testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 11. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre "Uygulama ve Değerlendirme Öz Yeterliği" Alt Boyutu T Testi Sonuçları

Gruplar	N	\bar{x}	S	Sd	t	p
Lisans	162	2,95	,535	198	1,395	,247
Lisansüstü	38	2,82	,396			

Tablo 11 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin eğitim düzeyi değişkenine göre ölçeğin "uygulama ve değerlendirme öz yeterliği" alt boyutunda anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($t(198)=1,395$; $p>,05$). Tablo 12'de sınıf öğretmenlerinin eğitim düzeyi değişkenine göre ölçeğin "öğrenmeyi destekleme öz-yeterliği" alt boyutu t testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 12. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre "Öğrenmeyi Destekleme Öz-Yeterliği" Alt Boyutu T Testi Sonuçları

Gruplar	N	\bar{x}	S	Sd	t	p
Lisans	162	3,26	,690	198	1,125	,299
Lisansüstü	38	3,12	,610			

Tablo 12 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin eğitim düzeyi değişkenine göre ölçeğin "öğrenmeyi destekleme öz-yeterliği" alt boyutunda anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($t(198)=1,125$; $p>,05$). Tablo 13'te sınıf öğretmenlerinin eğitim düzeyi değişkenine göre ölçeğin "bilgi ve deneyim öz-yeterliği" alt boyutu t testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 13. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre "Bilgi ve Deneyim Öz Yeterliği" Alt Boyutu T Testi Sonuçları

Gruplar	N	\bar{x}	S	Sd	t	p
Lisans	162	2,61	,748	198	-,986	,380
Lisansüstü	38	2,75	,623			

Tablo 13 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin eğitim düzeyi değişkenine göre ölçeğin "bilgi ve deneyim öz-yeterliği" alt boyutunda anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($t(198)=-,986$; $p>,05$). Tablo 14'te sınıf öğretmenlerinin eğitim düzeyi değişkenine göre ölçeğin toplam puanları için t testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 14. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Ölçek Toplam Puanları İçin T Testi Sonuçları

Gruplar	N	\bar{x}	S	Sd	t	p
Lisans	162	2.94	.432	198	-,393	,694
Lisansüstü	38	2.93	.381			

Tablo 14 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik özyeterlik inançlarında eğitim düzeyine göre istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin görev yeri değişkenine göre ölçeğin alt boyutları ve ölçeğin tamamına yönelik ANOVA sonuçlarına ilişkin bulgular tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15. Sınıf Öğretmenlerinin Görev Yeri Değişkenine Göre Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına Yönelik Öz Yeterlik İnançları Ölçeği Alt Boyutları ve Ölçeğin Tamamına Yönelik ANOVA Sonuçları

Ölçek	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Hazırlık ve öz yeterliği	Gruplar arası	1,587	2	,793	3,530	,310
	Grup içi	44,049	196	,225		
	Toplam	45,636	198			
Uygulama ve değerlendirme Öz yeterliği	Gruplar arası	1,035	2	,518	1,993	,140
	Grup içi	38,684	196	,260		
	Toplam	39,719	198			
Öğrenmeyi destekleme öz yeterliği	Gruplar arası	3,600	2	1,800	4,098	,190
	Grup içi	65,443	196	,439		
	Toplam	69,042	198			
Bilgi ve deneyim öz yeterliği	Gruplar arası	,593	2	,296	,559	,573
	Grup içi	78,982	196	,530		
	Toplam	79,575	198			
Toplam	Gruplar arası	1,088	2		2,808	,640
	Grup içi	28,864	196	33011,91		
	Toplam	29,952	198			

Tablo 15 incelendiğinde ölçeğin alt boyutları ve toplam ölçek puanları ortalamalarının görev yeri değişkenine göre "hazırlık ve öz yeterliği" alt boyutunda $[F(2,196)=3,530; p>,001]$, "uygulama ve değerlendirme öz yeterliği" alt boyutunda $[F(2,196)=1,193; p>,001]$, "öğrenmeyi destekleme öz yeterliği" alt boyutunda $[F(2, 196)=4,098; p>,001]$, "bilgi ve deneyim öz yeterliği" alt boyutunda $[F(2,196)=,559; p>,001]$ ve okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik öz yeterlik inançları ölçeğinin genelinde $[F(2, 196)=2,808; p>,001]$ olup gruplar arası anlamlı fark bulunmamaktadır. Tablo 16'da sınıf öğretmenlerinin mesleki yıl değişkenine göre ölçeğin alt boyutları ve ölçeğin tamamına yönelik ANOVA sonuçları verilmiştir.

Tablo 1. Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Yıl Değişkenine Göre Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına Yönelik Öz Yeterlik İnançları Ölçeği Alt Boyutları ve Ölçeğin Tamamına Yönelik ANOVA Sonuçları

Ölçek	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Hazırlık ve öz yeterliği	Gruplar arası	,997	4	,249	,1083	,365
	Grup içi	44,639	194	,230		
	Toplam	45,636	198			
Uygulama ve değerlendirme Öz yeterliği	Gruplar arası	1,008	4	,252	,957	,433
	Grup içi	38,711	194	,263		
	Toplam	39,719	198			
Öğrenmeyi destekleme öz yeterliği	Gruplar arası	1,986	4	,497	,1,089	,364
	Grup içi	67,056	194	,456		

	Toplam	69,042	198			
Bilgi ve deneyim öz yeterliği	Gruplar arası	1,944	194	,486		
	Grup içi	77,631	4	,528	,920	,454
	Toplam	79,575	198			
Toplam	Gruplar arası	,494	4	,124		
	Grup içi	29,458	194	,200	,617	,651
	Toplam	29,952	198			

Tablo 16 incelendiğinde ölçeğin alt boyutları ve toplam ölçek puanları ortalamalarının mesleki yıl değişkenine göre “hazırlık ve öz yeterliği” alt boyutunda [F(4,194)=1,083; p>,001], “uygulama ve değerlendirme öz yeterliği” alt boyutunda [F(4, 194)=,957; p>,001], “öğrenmeyi destekleme öz yeterliği” alt boyutunda [F(4, 194)= 1,089; p>,001], “bilgi ve deneyim öz yeterliği” alt boyutunda [F(4,194)=,920; p>,001] ve okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik öz yeterlik inançları ölçeğinin genelinde [F(4, 194)=,617; p>,001] gruplar arası anlamlı fark bulunmamaktadır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Sınıf öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik öz yeterlik düzeyleri ölçeğinden elde edilen alt boyutlara ilişkin aritmetik ortalamalarına bakıldığında, hazırlık öz-yeterliği 3.15, uygulama ve değerlendirme öz-yeterliği 3.00, öğrenmeyi destekleme öz- yeterliği 3.13, bilgi ve deneyim öz- yeterliği 2.60 olarak bulunmuştur. 200 sınıf öğretmenin okul dışı öğrenme ortamına yönelik öz yeterlik ölçeğinden almış oldukları toplam puanın aritmetik ortalaması 2.97 olarak elde edilmiştir. Dolayısıyla çıkan bu aralık değerleri okul dışı öğrenme ortamına yönelik yeterliklerinin alt boyutlar ve ölçek geneli için orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde Erdoğan (2023) sınıf öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamları kullanımlarına yönelik öz yeterlik algılarını incelediği çalışmasında sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının orta düzeyde olduğunu sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik öz yeterlik inançlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Gül ve Saz (2023) çalışmalarında öğretmenlerin okul dışı öğrenme yeterlilik düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmişlerdir. Bu çalışmadan farklı olarak Öner (2015) çalışmasında, cinsiyete göre kadın öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamına yönelik geziler düzenlemeye daha fazla istekli olduklarını ifade etmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik öz yeterlik inançlarının eğitim düzeyine göre istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bezzekçi (2020) çalışmasında eğitim durumları değişkenine göre okul dışı öğrenme ortamlarının kullanımı açısından anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Ürey ve Kaymakçı (2020) araştırmalarında sınıf öğretmenlerinin eğitim düzeyleri arttıkça okul dışı öğrenme ortamlarını daha çok kullandıklarını ifade etmişlerdir. Alan yazın incelendiğinde farklı araştırma sonuçlarının olması eğitim durumu değişkeni üzerinde daha geniş kapsamlı araştırma yapılması gerektiği sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik öz yeterlik inançlarının görev yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Şahin (2022) çalışmasında benzer olarak sınıf öğretmeni

adaylarının yaşadıkları yerleşim birimi ile okul dışı öğrenmeye yönelik kaygı düzeyleri arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir fark olmadığı sonucunu ifade etmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik öz yeterlik inançlarının mesleki yıl değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Demir ve Çetin (2022) öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik tutumlarının öğretmenlerin mesleki deneyimler değişkenine göre istatistiksel anlamda bir fark oluşturmadığı sonucunu bulmuşlardır. Litartürde bu araştırmalardan farklı olarak Ürey ve Kaymakçı (2020) çalışmalarında okul dışı öğrenme ortamı adına mesleki deneyim değişkeninin önemlilik arz ettiğini 1-5 yıl arasında mesleki deneyimi olan öğretmenlerin okul dışı öğrenme ortamını kullanmadıklarını ifade etmişlerdir.

ÖNERİLER

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik öz yeterlik düzeyleri ölçek geneli ve alt boyutlarında orta seviye olması sonucu dikkate alındığında sınıf öğretmenlerine yönelik hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlere daha fazla ağırlık verilmesi önerilmektedir.

Etik Metni

Bu makalede dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazarlara aittir. Bu çalışma Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'nun 02.02.2023 tarih ve 261408 sayılı kararıyla etik kurul izni alınmıştır.

Yazarların Katkı Oranı Beyanı

Bu çalışmada yazarların katkı oranı eşit olup birinci yazarın katkı oranı %50, ikinci yazarın katkı oranı %50'dir.

KAYNAKÇA

- Ay, Y., Anagün, Ş. S., & Demir, Z. M. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretiminde okul dışı öğrenme hakkındaki görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 10(15), 103-118.
- Batman, D. (2020). Investigation of physics teachers' views about the out-of-school learning environments. *Journal of Research in Informal Environments*, 5(1), 59-79.
- Bezzekçi, S. (2020). Okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin eğitim yöneticilerinin algıları, (Merkezefendi ve Sarayköy ilçe örneği). (Tezsiz Yüksek Lisans Projesi). Pamukkale Üniversitesi.
- Binbaşıoğlu, C. (2000). *Okulda ders dışı etkinlikler*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayını.
- Demir, C. G. & Çetin, F. (2021). Okul Dışı Öğrenme (ODÖ) Faaliyetlerine Yönelik Öğretmen Öz-Yeterlik İnançları Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19(1), 613-634.
- Demir, E. & Çetin, F. (2022). Öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik tutumları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(2), 1443-1461.
- Demir, E., & Çetin, F. (2022). Öğretmenlerin okul dışı öğrenme faaliyetlerine yönelik tutumları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(2), 1443-1461.
- Dierking, L. D., Falk, J. H., Rennie, L., Anderson, D., & Ellenbogen, K. (2003). Policy statement of the "informal

- science education" ad hoc committee. *Journal of research in science teaching*, 40(2), 108-111.
- Erdoğan, A. (2023). *Sınıf öğretmenlerinin okul dışı öğrenme ortamları kullanımlarına yönelik öz yeterlik algılarının incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]., Hacettepe Üniversitesi.
- Erten, Z., & Taşçı, G. (2016). Fen bilgisi dersine yönelik okul dışı öğrenme ortamları etkinliklerinin geliştirilmesi ve öğrencilerin bilimsel süreç becerilerine etkisinin değerlendirilmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 638-657.
- Fırat Durdukoca, Ş. (2023). Okul dışı öğrenme ortamları ve faaliyetlerine yönelik temel eğitim öğretmen adaylarının görüşleri ve yeterlik algıları. *EKEV Akademi Dergisi*, (93), 421-442.
- Gül, K. & Saz, İ. (2023). Öğretmenlerin okul dışı öğrenmeye ilişkin yeterlikleri. *Premium e-Journal of Social Sciences (PEJOSS)*, 7(33), 695-704.
- Güven, İ. (2014). *Türk Eğitim Tarihi*. Pegem Akademi.
- Higgins, P. & Nicol, R. (2002). Outdoor learning in theory and practice. *Outdoor Education*, 2(2), 149-168.
- Kara, E. (2010). *Fen ve teknoloji eğitiminde bilimsel liderlik* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]., Erzincan Üniversitesi.
- Karademir, E. (2013). *Öğretmen ve öğretmen adaylarının fen ve teknoloji dersi kapsamında "okul dışı öğrenme etkinliklerini" gerçekleştirme amaçlarının planlanmış davranış teorisi yoluyla belirlenmesi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Karasar, N. (2023). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kulalıgil, A. (2015). *The effect of teaching practices occurring in out-of-class teaching environments on academic success, creativity and motivation of fifth grade science class students*. Unpublished master's thesis, University of Pamukkale.
- Küçük, A., & Yıldırım, N. (2021). Okul dışı öğrenme ortamlarında işlenen insan ve çevre ünitesinin akademik başarı üzerindeki etkisi. *Fen Bilimleri Öğretimi Dergisi*, 9(2), 205-264.
- Marchant, E., Todd, C., Cooksey, R., Dredge, S., Jones, H., Reynolds, D., ... & Brophy, S. (2019). Curriculum-based outdoor learning for children aged 9-11: A qualitative analysis of pupils' and teachers' views. *PloS one*, 14(5), 1-24.
- MEB (2019). *Okul dışı öğrenme ortamları klavuzu*. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü.
- Orhan Özen, S., Derin, T., & Atan, Z. (2023). Hayvanat bahçesinde oyunlaştırma: bir okul dışı öğrenme etkinliği. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 59, 266-283. <https://doi.org/10.9779.pauefd.1185942>
- Öner, G. (2015). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin okul dışı tarih öğretimine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Türk Tarih Eğitimi Dergisi*, 4(1), 89-121. <https://doi.org/10.17494/ogusbd.555135>
- Özcan, İ., & Kara, Y. (2024). Atıklar ve geri dönüşüm konusunun öğretimine yönelik okul dışı öğrenme etkinliklerinin başarı, kabul ve görüşler üzerine etkisinin araştırılması. *Journal of Computer and Education Research*, 12(23), 184-208. <https://doi.org/10.18009/jcer.1409921>
- Öztürk, S. (2009). Okulda eğitimle bütünleştirilmiş mekân dışı eğitim. *Milli Eğitim*, 38(181), 131-145.
- Özyıldırım, H. & Durel, E. (2017). Okul dışı öğrenme ve okul dışı öğrenme ortamları. *Balkan Eğitim Araştırmaları* [Out-of-school learning and out-of-school learning environments. *Balkan Educational Research*]. Edirne: Trakya Üniversitesi.

- Selanik-Ay, T., & Erbasan, Ö. (2016). Views of classroom teachers about the use of out of school learning environments. *Journal of Education and Future*, (10), 35-50.
- Sözer, Y., & Oral, B. (2016). Sınıf içi öğrenmeleri destekleyen okul dışı aktif öğrenme süreci: Bir meta-sentez çalışması. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 7(22), 278- 310.
- Şahin, F. (2022). *Sınıf öğretmeni Adaylarının Okul Dışı öğrenme ile İlgili Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Şimşek, F., & Hamzaoğlu, E. (2020). Okul dışı gerçekleştirilen proje tabanlı öğrenme yaklaşımının ortaokul öğrencilerine etkisinin araştırılması. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(Armağan Sayısı), 395-424.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. Pearson.
- Tafraçlı, S. T., & Aydın, A. (2023). Okul dışı öğrenme ortamlarının öğrencilerin bilimin doğası anlayışlarına etkisi ve bu ortamlar hakkındaki görüşleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(3), 925-953.
- Ünlütürk, A. Ö., & Bakioğlu, B. (2024). The effects of out-of-school science education structured with flipped learning on the academic success of 8th grade students: the example of the playground. *Bingöl University Journal of Social Sciences Institute*, 27, 88-100. <https://doi.org/10.29029/busbed.1392733>
- Ürey, M. & Kaymakçı, S. (2020). Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi dersinde kullanılan okul dışı öğrenme ortamları ve uygulamaları hakkındaki görüşleri. *Millî Eğitim Dergisi*, 49(227), 7-32.